

Verkostojen voimaannuttava vaikutus

Heidi Kaihua, YAMK, lehtori matkailupalveluiden osaamisala, Lapin ammattikorkeakoulu
Minna Sipponen, YAMK, lehtori, matkailupalveluiden osaamisala, Lapin ammattikorkeakoulu

Asiasanat: verkosto, työelämäyhteistyö, matkailuala, ryhmäytyminen

Johdanto

”*Millaisia palvelutuoteideoita tarvitaan vuonna 2025 Lapin matkailussa?*”, esitti Taru Tahvanainen, Lapland Hotels ja Lapland Safaris konsernin henkilöstöpäällikkö opiskelijoille syyskuussa 2017. Ensimmäisellä opintoviikolla alkoi koko lukukauden kestänyt toimeksianto, jonka kautta 73 uutta restonomiopiskelijaa aloittivat verkostoitumisen sekä keskenään että lappilaisten matkailun toimijoiden kanssa. Tässä artikkelissa tutustutaan tarkemmin Lapin ammattikorkeakoulun uuden opetussuunnitelman mukaiseen laajaan ja työelämäläheiseen oppimisprojektiin. Artikkelissa tarkastellaan restonomiopiskelijoiden verkostoitumisen ensiaskeleita, sillä ensimmäisen lukuvuoden tavoitteena on käynnistää yksilön asiantuntijuuden kasvu ja oppimisverkostojen luominen. Joustava työelämään siirtyminen opintojen jälkeen onnistuu sujuvammin verkostojen avulla.

Työelämäläheinen toimeksianto verkostojen rakentajana

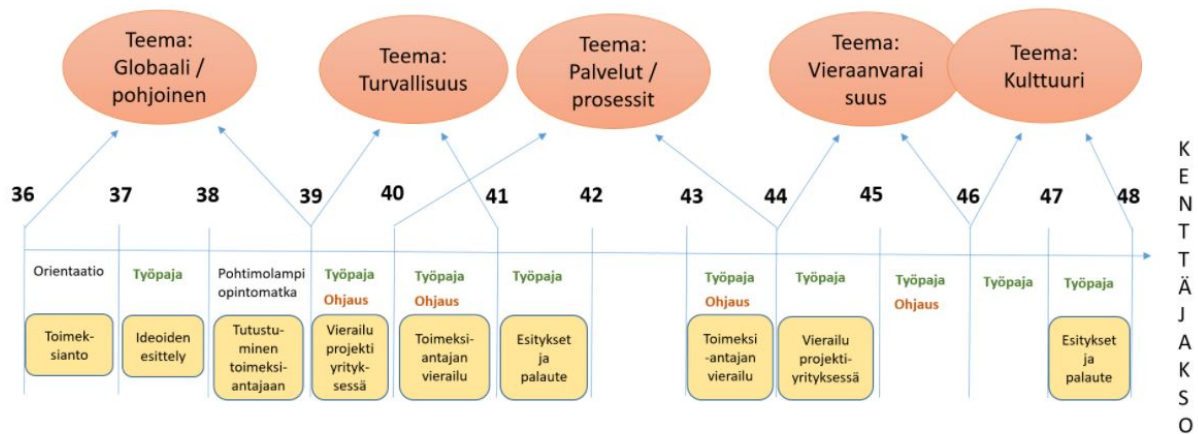
Uuden opetussuunnitelma myötä siirryttiin koko lukukauden kestävään oppimisprojektiin, jossa korostuu opiskelijoiden keskinäinen vuorovaikutus, ohjaus sekä kehittävä arviointi. Tietoperusta ja oppiminen on sidottu vahvasti oppimisprojektiin, jossa hyödynnetään verkostoitumista ja ryhmädynamiikkaa. (Kangastie & Mastosaari 2016, 9 – 13.)

Verkostoitumisen määritelmiä ja näkökulmia on useita, koska kyse on monitieteellisestä katsannosta (Hakanen, Heinonen & Sipilä 2007, 57). Artikkelissa lähestytään verkostoitumista sosiaalipsykologisesta näkökulmasta. Sosiaalipsykologisessa lähestymistavassa on mukana inhimillinen näkökulma, jossa merkittävässä roolissa ovat luottamus, henkilökohtainen vuorovaikutus, ihmissuhteet ja oppiminen (Arhio 2007, 53 – 54.) Korhonen 2005 (2005, 208 – 209, 214) toteaa työelämän verkostojen olevan tietoympäristöjä, jolloin tiedon merkitys, yhteinen kehittäminen ja innovoinnin mahdollisuus korostuvat. Tämän myötä kehittyvät asiantuntijuus sekä yksilöllisellä että yhteisöllisellä tasolla. Oppimisverkostojen tavoitteena on työn ja oppimisen kehittäminen.

Lukukauden oppimisprojektina oli Lapland Hotels ja Lapland Safaris konsernin toimeksianto, jossa opiskelijat suunnittelivat tulevaisuuden palvelutuoteideoita vuodelle 2025. Edustettuna olivat hotelli- ja ravintola-alan lisäksi ohjelmapalvelut, hiihtokeskus ja joulupukki.

Opiskelijat toimivat koko lukukauden samassa ryhmässä, jota kutsuttiin projektiryhmäksi. He tekivät oppimisprojektia, toimeksiantajan konserniin kuuluviin yrityksiin. Ryhmytyminen tapahtui heitä itseään eniten kiinnostavan alan mukaisesti. Tavoitteena oli muodostaa 12 projektiryhmää, joiden koko oli 5-7 jäsentä. Ryhmytyminen onnistui tavoitteiden mukaisesti.

Lapland Hotels ja Lapland Safaris konsernin henkilöstöpäällikkö Taru Tahvanainen antoi oppimisprojektin toimeksiannon pian ryhmytyksen jälkeen. Ideariihessä syntyneistä ideoista Taru valitsi jokaiselle ryhmälle mielenkiintoisimman. Valittuja ideoitaan projektiryhmät työstivät syksyn opinnoissa. Syksyn opetussuunnitelman teemat näkyivät viikkokohtaisessa suunnitelmassa ja niitä työstettiin mm. työpajoissa ja projektitehtävissä. Kuviossa 1 esitellään vuorovaikutteista oppimisprojektia toimeksiantajan kanssa.

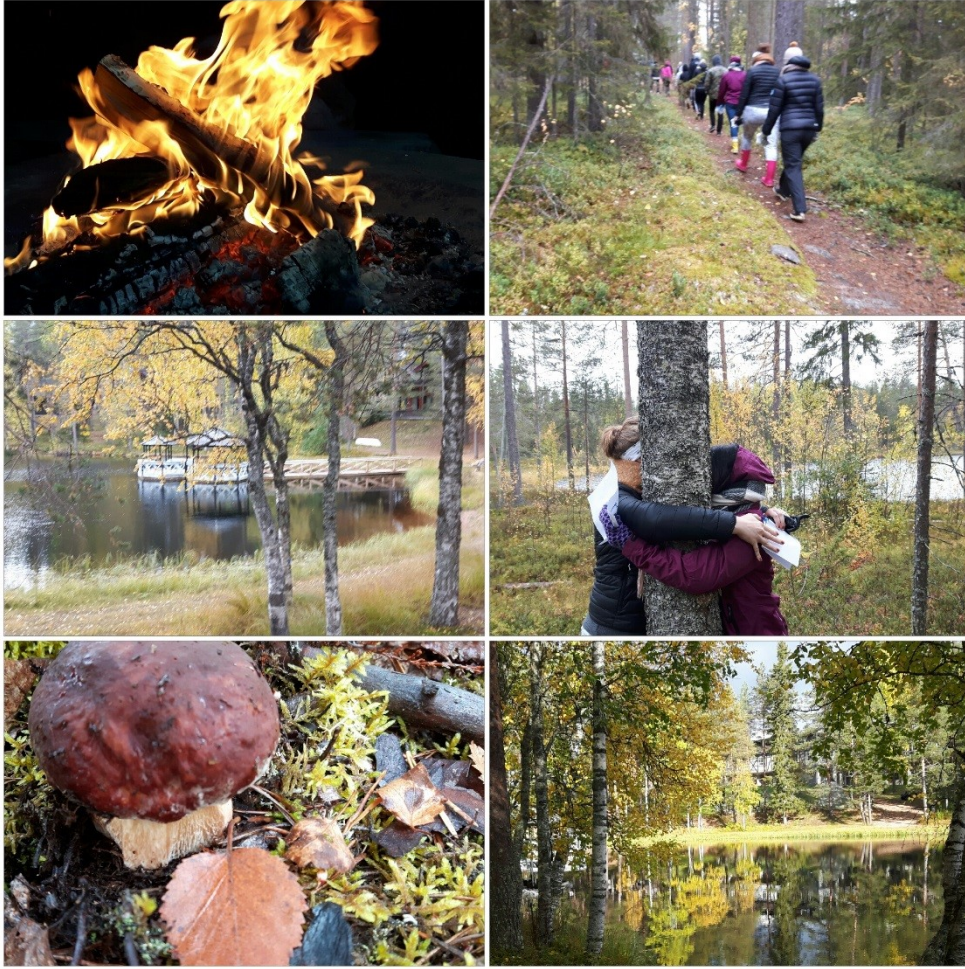
Kuvio 1, oppimisprojektin toteutussuunnitelma

Vuoropuhelua toimeksiantajan kanssa vahvisti kehittävä arviointi. Kehittävässä arvioinnissa palautetta annetaan välittömästi arvioitavan kohteen kehittämiseen, jolloin arviointi tukee mahdollisimman hyvin oppimista. Kehittävässä arvioinnissa osallistetaan opiskelijat osaksi arviointia. (Toivonen & Valkama 2008.) Työelämäyhteistyössä kehittävästä arvioinnista tulee monisuuntaista, yhteisöllistä toimintaa. Kehittävässä arvioinnissa mukana olevat osapuolet luovat yhteisen näkemyksen toiminnasta sekä siitä, mihin suuntaan sen tulisi edetä. (Kaihua 2016, 112.) Lukukauden kehittävä arviointi ole monisuuntaista. Opiskelijat saivat palautetta opettajilta, toimeksiantajan eri edustajilta, projektiryhmän jäseniltä sekä vertaisiltaan. Lisäksi kehittävässä arviointiin osallistui muiden sidosryhmien jäseniä. Kehittävä arviointi kulki tiiviisti toimeksiantoon sidottuna.

Verkostoitumista työelämän kanssa

Ensimmäisen lukukauden yhtenä tavoitteena oli opiskelijoiden omien verkostojen luominen. Verkostoitumista tapahtuu samassa ryhmässä opiskelevien opiskelijoiden kanssa, mutta se on hidasta, koska kyseessä on iso ryhmä.

Verkostoitumista edisti opintomatka Pohtimolammelle (kuvio 2), jossa sijaitsee Lapland Hotels Bear's Lodge. Vuorokauden kestäneellä vierailulla tutustuttiin kohteen monipuoliseen toimintaan. Tämä laajensi verkostoitumista myös toimeksiantajan kanssa.

Kuvio 2. Opintomatka Pohtimolammella.

Syksyn aikana vuorottelivat opiskelijoiden vierailut projektiyritykseen ja toimeksiantajan edustajien ohjaus oppilaitoksessa (kuvio 1). Toimeksiantaja oli lähes viikoittain tukemassa toimeksiannon etenemistä. Projektiyrityksissä opiskelijat tutustuivat tarkemmin valitsemaansa toimialaan ja peilasivat palvelutuoteideaansa sinne. Lukukauden päätös huipentui Pilkkeessä, jossa projektiryhmät esittelivät suunnittelemansa palvelutuoteideat. Toimeksiantaja valitsi kolme parasta palvelutuoteideaa jatkokehittelyyn.

Syyslukukaudella oppitunneilla vieraili sidosryhmän edustajia. Alumnit, oppilaitoksesta valmistuneet ja työelämään siirtyneet opiskelijat, kävivät kertomassa oman uratarinan ja toivat viikon oppimisteemaan oman näkökulman. Muita sidosryhmän edustajia olivat muun muassa kansanedustaja, Tukesin ylitarkastajat sekä SURE:n edustaja.

Opiskelijat kokivat työelämän ja sidosryhmien puheenvuorot erittäin hyödylliseksi ja uusia näkökulmia tarjoavaksi. Sidoryhmän edustajilla oli mielenkiintoa olla mukana tukemassa opiskelijoiden kehittymistä, sillä hekin hyötyivät opiskelijoiden tapaamisesta.

Tukesin ylitarkastajat Aleksi Latvala ja Jaakko Leinonen ohjasivat opiskelijoita turvallisuusteemaan liittyen. He kokivat yhteistyön merkittäväksi tulevaisuuden palvelualan osaajien kanssa. Aleksi ja Jaakko näkivät yhteistyön vahvistavan yritysten turvallisuuskulttuuria ja palvelun laatua opiskelijoiden sijoittuessa työelämään. Uusia ideoita syntyi yhteistyön kehittämiseksi ja syventämiseksi jatkossa.

Arctic Superfoods:n toimitusjohtaja Jari Kurtti herätti opiskelijat verkostoitumisen maailmaan. 15 -vuotiaana hypätessään Posiolla linja-autoon kohti Rovaniemeä, oli hänellä ajatus tutustua ravintolakoulussa ja sen ulkopuolella mahdollisimman moneen ihmiseen ja verkostoitua laajalti ravintola- ja matkailualalle. Nyt 22 vuotta myöhemmin, hän kokee toteuttaneensa ajatustaan kuin itsestään. Keskusteluista opiskelijoiden kanssa Jari sai ajatuksia omien tuotteiden kehittämiseen ja markkinointiin.

Taru Tahvanainen oli erityisen tyytyväinen yritys yhteistyöhön, tuloksena hän sai *”Aidosti huikeita ideoita ja palvelutuotteita tuotteistamisen näkökulmasta katsottuna. Toivottavasti myös tulevaisuuden työntekijöitä.”* Taru kokee opiskelijoiden verkostoitumisen lappilaiseen työelämään erittäin tärkeänä, koska toimintaympäristö on erilainen verrattuna muuhun Suomeen. Lappilainen matkailuosaaminen on merkityksellistä ja siitä voidaan olla ylpeitä.

Verkostot opiskelijoiden voimavarana

Opiskelijoiden ensimmäisen lukukauden verkostoitumista tarkasteltiin työpajassa. Näkökulmana oli opiskelijoiden oma verkostoituminen syyslukukauden aikana. Työpajassa opiskelijat pohtivat millaisia verkostoja on syntynyt ja millaiset verkostot ovat merkityksellisiä tässä vaiheessa opintoja. Seuraava selvitys pohjautuu yhteenvedoon opiskelijoiden työpajassa koostamista raporteista. Työpajaan osallistui 64 opiskelijaa ja edustettuna olivat kaikki projektiryhmät.

Ryhmäytyminen oman projektiryhmän kanssa onnistui erinomaisesti, opiskelijat kokivat saaneensa tukea oman projektiryhmän jäseniltä. Useassa vastauksessa nousi esille, että

opiskelijat olivat löytäneet projektiryhmästä ystäviä. Verkostoituminen on jatkunut oppilaitoksen ulkopuolelle ja osa kertoi tutustuneensa henkilökohtaisemmin projektiryhmän jäseniin. Tiivistä yhteistyötä kuvataan mm. seuraavasti: *"Ryhmän merkitys meille on ollut tiivistä yhteistyötä, saman ryhmän kanssa on kuljettu projektista toiseen. Mielipiteet ovat jakautuneet monesti ja se on ollut virike moneenkin uuteen asiaan."* Koko lukukauden kestänyt projektiryhmä toimi tukena niin opinnoissa kuin vapaa-ajalla. Ryhmän myötä on ollut helpompi sopeutua oppilaitokseen ja paikkakuntaan, sillä ryhmä on muodostanut tukiverkoston.

Opiskelijat kokivat ryhmätyöskentelyn vahvuutena luottamuksen, jonka ansiosta oli uskallusta tuoda esille omia näkökulmia. Erilaiset taustat, työkokemus ja koulutus toivat monenlaista osaamista ryhmätehtäviin. Luottamusta edisti avoin keskustelu, jonka avulla osaaminen kehittyi. Opiskelijat kokivat projektiryhmän välisen kommunikoinnin luontevaksi ja sujuvaksi. Sisäisessä viestinnässä oli käytössä sosiaalisen median välineitä, kuten Whatsapp-pikaviestipalvelu, Facebook ja Office365. Opiskelijat näkivät tärkeänä vertaisoppimisen toisilta projektiryhmiltä, mitä tapahtui yhteisissä oppimistehtävien esityksissä.

Verkostoitumisen suurimpana esteenä nähtiin aikatauluista johtuvat kiireet ja erilainen opiskelumotivaatio. Muutama ryhmä nosti esiin opintoihin väsymisen, joka koettiin verkostoitumista haittaavana tekijänä. Osa ryhmistä kertoi lähteneensä toimeksiantoon voitto mielessä, mutta matkalla tavoite muuttui tehtävien ajoissa tekemiseen. Vahva ryhmäytyminen oman projektiryhmän kanssa hidasti verkostoitumista muiden luokkatovereiden kanssa. Opiskelijat kuitenkin tunsivat itsensä osaksi isoa restonomiryhmää ja sen ryhmähenkeä.

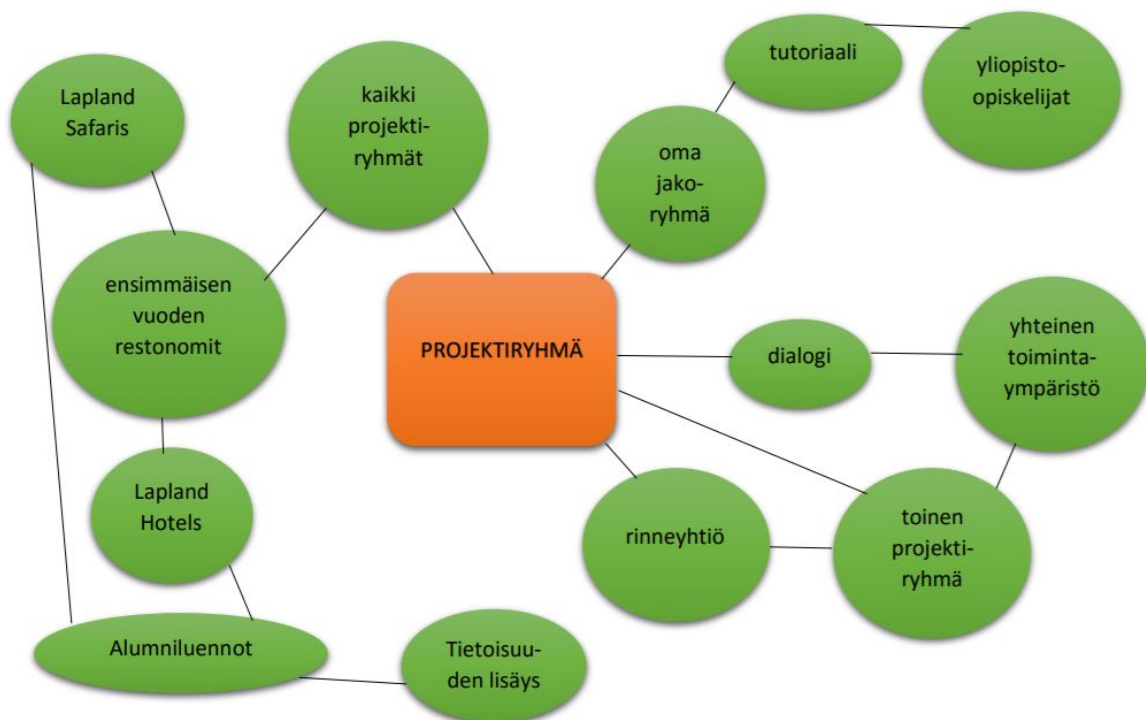
Vierailut projektiyrityksissä koettiin mielenkiintoiseksi ja verkostoitumista edistäviksi. Opiskelijat saivat uusia tietoja ja taitoja, joita voi hyödyntää sekä opinnoissa että työelämässä. Muutama projektiryhmä nosti verkostoitumista edistäneen projektiyrityksen aidon mielenkiinnon opiskelijoiden ideoita kohtaan. Opiskelijoiden vastauksissa nousi esille oppimisprojektin voimaannuttava vaikutus. *"Laaja projektitehtävä on motivoinut opiskelemaan ja tuonut vastuuta. On tunne, että tekee merkityksellistä työtä."* Opiskelijat näkivät verkostoitumisen mahdollisuutena saada "jalkaa ovenväliin", ja osa pääsi tulevalla työelämään tutustumisella toimeksiantajan toimipisteeseen töihin.

Muutama ryhmä nosti esille verkostoitumista haitanneen projektiyrityksen kiireen ja erilaisen näkemyksen suunniteltavasta palvelutuotteesta. Muita esteitä verkostoitumiselle ei ollut työpajan tuloksista havaittavissa. Opiskelijat toivoivat enemmän vierailuja projektiyritykseen.

Kosketus sidosryhmään oli sopiva, sillä opiskelijat eivät kokeneet tarpeelliseksi vielä opintojen alkuvaiheessa verkostoitua laajemmin työelämän tai sidosryhmien kanssa. Toisaalta työelämän edustajien tarinat myös innostivat. Yksi ryhmä kiteyttää: ”*Olemme saaneet enemmän tietoa alasta ja työelämästä. Innostusta tulevaan työhön.*”

Syksyn aikana oli yhteisiä opintoja sekä Degree Programme of Tourism koulutusohjelman kansainvälisten opiskelijoiden, että Lapin yliopiston matkailututkimuksen opiskelijoiden kanssa. Verkostoitumisen hetkiä koettiin yhteisissä opinnoissa. Esteenä syvemmälle verkostoitumiselle nähtiin vähäinen määrä yhteisiä opintoja ja MTI:n yksikön erillinen sijainti. Osa koki verkostoitumisen lähtevän omista henkilökohtaista tarpeista.

Verkostoitumista tapahtui myös erilaisissa opiskelijatapahtumissa. ”*Parhaita hetkiä ovat olleet tapahtumat, taukokeskustelut ja ne hetket, kun kemiat ovat jonkun kanssa kohdanneet*” kuvailee eräs ryhmä verkostoitumista muiden opiskelijoiden kanssa. Oppilaiden syksyn opintomatka Pohtimolammelle nousee useassa vastauksessa esille verkostoitumisen tähtihetkenä. Yhden projektiryhmän näkökulma verkostoitumisesta on havainnollistettu kuviossa 3.

Kuvio 3, projektiryhmän havainnollistama verkosto

Voimaa verkostoista

Restonomiopiskelijat kokivat verkostoitumisen tärkeänä omien opintojen kannalta. Erityisen tärkeää oli verkostoituminen oman projektiryhmän kanssa. Vuorovaikutus ryhmän jäsenten välillä lisäsi luottamusta ja keskustelut edistivät oppimista. Opiskelijat tulevat laajalta maantieteelliseltä alueelta, jolloin ryhmäytymisen merkitys kasvaa. Projektiryhmästä toimi tukena opiskelijoille ja sen kautta oli löytynyt ystäviä opiskeluun ja vapaa-ajalle.

Toimeksiantajan kannalta verkostoituminen tuleviin matkailualan työntekijöihin oli merkityksellistä. Syksyn yhteistyö pitkäaikaisen kumppanin kanssa syventyi tiiviiksi vuoropuheluksi ja molempien osapuolien tarpeet huomioivaksi. Oppimisprojektin opettajat olivat positiivisesti yllättyneitä yhteistyökumppanin tarjoamista mahdollisuuksista.

Työpajan tulokset alleviivaavat verkostoitumisen merkityksen opiskelijoiden arjessa ja vahvistavat nykyisen toimintamallin jatkamista. Verkostoituminen on opiskelijalle voimaannuttava kokemus ja sen avulla edistetään opintoja.

Lähteet

Arhio. 2007. Luova laatu ja arvoinnovaatiot oppivan verkoston tuottamina. Tapaustutkimus rakennuspuutuoteollisuuden verkostosta. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä, 53 – 54.

Hakanen, Heinonen & Sipilä 2007. Verkostojen strategiat. Menesty yhteistyössä, 57.

Kaihua. 2016. Työelämän kehittämistä yhteisopettajuuden voimin. Teoksessa H. Kangastie (toim.), Laadukasta oppimista ja osaamista Lapin ammattikorkeakoulussa. Lapin AMK:n julkaisuja. Sarja B. Raportit ja selvitykset 2/2016, 112.

Kangastie & Mastosaari. 2016. Oppimisen organisointi – Opas opettajille. Osaamis- ja ongelmaperustainen oppiminen Lapin ammattikorkeakoulussa. Lapin AMK:n julkaisuja. C Oppimateriaalit 1/2016, 9 – 13.

Korhonen 2005. Työn ja oppimisen verkostot – näkökulmia sosiaalisen pääoman kehkeytymiseen. Teoksessa E. Poikela (toim.) Oppiminen ja sosiaalinen pääoma. Tampere: Tampere University Press, 201 – 222.

Torvinen, L & Valkama, H. 2008. Yksivuotinen puntarissa. Kehittävää arviointia opettajan koulutuksen arjessa. Vantaa: Haaga-Helian julkaisusarja Puheenvuoroja 5/2008